

«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝

Սովորողների մեջ առժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում:

ԱՌԱՐԿԱ՝ Դասավար

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Անի Ծատուրյան

ՄԱՐԶ՝ Լոռի

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ Բլազոդարնոյեի հիմնական դպրոց

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Մ.գ.դ., դոցենտ, ՌԲԱ պրոֆեսոր Ա. Ծատուրյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ _____ 2-5

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ _____ 6-13

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ _____ 14-15

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ _____ 16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր երկրում աշակերտների արժեքային համակարգի ձևավորումը ներառված է ՀՀ Հանրապետության պետական չափորոշչում՝ որպես հենց կրթության բովանդակային բաղադրիչ: Յուրաքանչյուր ուսումնական առարկայի մասով սովորողների պատրաստվածությունը ներկայացվող գիտելիքային պահանջների մեջ առանձին կետով նաև նշվում է արժեքները և դրանց ձևավորումը, որոնք պետք է տաղայրոցը:

Ամեն դարաշրջանի ինդիվիդուալ պահանջներն էլ ադրում դպրոցին:

Կրթական նոր քաղաքականության բկարևոր վում է ուսուցչի դերը՝ որպես բովանդակության ամշակողի, որպես նորարարի:

Կրթակարգը ուսուցչի գործունեության ուղեկիցն էլ ինելու:

Մեծանում է ուսուցչի պատասխանատվությունը:

Նախ մեթոդական պատրաստականությունն ու գիտելիքները հարստացնելու ինդիվիդուալի: Նա պետք է ապահովի պետության ակնկալիքները հանրակրթությունից:

Մեր ունեերը հաջորդում են սերունդների նսփոխվում է նրանց հետաքրքրությունները ջանակը, նրանց պահանջները, կրթության մասին վերաբերմունքը, փոխվում են իրենք, փոխվում է արժեքային համակարգը: Եվ ուսուցիչները տեղեկատվության հոսքի աճին գուզը թաց սկսում են նոր տեղեկությունները նորովի ուսուցանելը,

կյանքում կիրառելի գիտելիքներով ու կարողություններով ժտված անհատ ձևավորելը:

Սա է պատճառը,

որ ուսուցիչն իր աշխատանքին գուզահեռ պարբերաբար վերապատրաստվելու,

մասնագիտական նորություններին և նրա սավանդման նոր մեթոդներին ու ազմավարություններին ձանոթանալու հնարավորության կարիք ունի :

Թե մայի արդիականությունը՝ առանձնապես կարևոր է լովի հանրակրթության պետական կրթակարգում ընդգծված պահանջը կարողությունների,

հմտությունների և որոշակի արժեքային համակարգի ձևավորման վերաբերյալ՝ կանգնեք

առել էր էլ աների ուսումնառությանը թացքում արժեքային համակարգի ձևավորման վր

ա: Այս հարցին հարկավոր է անդրադառնալ յուրաքանչյուր դասին պատակները նշելի սուձ և կերպելիս: Դրանք ընդհանուր բնույթ չպիտի ունենան, այլ խիստ որոշակի և հստակ:

Հետագոտությաննպատակը՝ բացահայտել առարկայի դասավանդմանը նթացքում սովորողներին մեջարժեքային համակարգի ձևավորման գործընթացի էությունը:

«Արժեհամակարգ»

հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնվում է բավական լայն շառավիղով: Առավել ընդունված է այն ընկալումը, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական,

մշակութային և էթնիկական արժեքների համախումբն է,

որն անհրաժեշտ է անձինքն դաշնակ,

բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար:

Արժեհամակարգի մեջ կուտակված է անցյալի փորձը,

որի յուրացումը աշակերտներին մեջ ձևավորում է հայրենասիրության,

սեփական ժողովրդի պատմության, նրա ստեղծած մշակութային արժեքների,

գիտական նվաճումների համար հպարտության զգացում:

Իսկակտիվ ճանաչողական գործունեության պայմաններում ձևավորված գիտելիքները աշակերտներին մոտ վերածվում են համոզմունքների և կարողությունների:

Այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործընթացն ու մեծ տարբեր հանգամանքների ազդեցության ներքո՝ ժողովրդագրական, ազգային, մշակութային, ընտանեկան, կրթական, հասարակական, սոցիալական և այլն:

Հաշվի առնելով բազմաթիվ այսուհանգամանքներ՝ ժամանակակից մանկավարժության համար խնդիր է դառնում սովորողների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության ու մշակութի հենքի վրա՝ չանտեսելով համամարդկային արժեքները: Արժեքների բուրգի գազաթին գտնվող նվիրական ու մեծագույն արժեքը՝ հայրենասիրությունն է, որը լավագույն կերպով մատուցվում է կրտսեր դպրոցականների դասընթացների ժամանակ: Այն մեծագույն արժեքն է, որ հարգանք ու պատկառանք է հարուցում, նույնիսկ երբ դրսևորվում է հակառակորդի կամ թշնամու մոտ: Ի դեպ,

յուրաքանչյուր ուսուցիչ չունի որոշակի հեղինակ կամ ստեղծագործություն,

որը նրան ամենադյուրին կերպով էօգնում իր մանկավարժական խնդիրները լուծելու,

սովյալ դեպքում՝ հայրենասիրության բարձրագույն արժեքը սաների հոգիներում սերմանել

լու համար: Նոր սերնդի արժեհամակարգի ձևավորման,

կրթությանն և դաստիարակության գործում լուրջ անելիքներուն և նաև հայդ պրոցը,
որի գերն պատակն է կերտել բարոյական, ազգային արժեքներով ժողոված,
ազգային նկարագիրուն եցող սերունդ:

Այս նպատակն իրագործելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ու կատարելագործել ու
չմիայն հայրենի և համաշխարհային գիտություններն ի ճյուղերը,
այլև նաև նկարագրության անցյալ ժառանգությունն ու նրա ժամանակակից փորձն ու մեթո
դաբանությունը:

Ժամանակակից դպրոցի կարևորագույն առաքելությունն էր ից մեկն էլ երեխայի մեջ իրագգ
ինքնորոշ բարոյական և հոգևոր արժեքներն ձևավորումն ու զարգացումն է:

Նրա խնդիրն է պահպանել և փոխանցել այն արժեքները,

որոնք ժառանգել ենք մերնախնիններից,

և որը մերնախառնինքնատիպությունն է համաշխարհային մշակույթի բազմերանգությա
ն ու բազմազանության մեջ: Ուստի 21-

րդ դարի դպրոցում դաստիարակությանն կրթական գործը նթացի ճիշտ կազմակերպման և
ամարշատ կարևոր են ոչ միայն համամարդկային,

այլև հայրենի մշակույթի բարձր արժեք ստեղծագործություններն ուսումնասիրումն ու ուս
ուցումը:

Այդ ստեղծագործություններուն արտահայտված են մեր ժողովրդի հոգեկերտվածքը, 3

աշխարհը նկալումը, մարդասիրական գաղափարներն ու գալիքի երազանքները 1 :

Հայ ժողովրդի ավանդույթներում է,

որ վառ կերպով արտացոլված են մեր ազգի ազգային հավաքական բնույթը,

անդրդվելի կամքը, ներքին գորությունն ու և նարավորությունները, ապրելու,

վերածնվելու և հարատևելու ունակությունը,

ազգերի պատմության մեջ իրար ժանի տեղն ու նենալու ձգտումը: Այսամենն է,

որ անհրաժեշտ է ավանդել ժամանակակից եթև կրին:

Այդպես նա պիտի հասնի այն գիտակցության,

որ հասարակական կյանքի առաջը նթացը պայմանավորված է համախմբվածությամբ,

գիտելիքների բարձր մակարդակով ու մշակութային արժեքների ոչ միայն ստեղծմամբ,

այլև պահպանմամբ 2 : Սերունդ,

որը կկարողանա շարունակել ազգային լավագույն ավանդույթները,

աշխարհի նույն արդյունքները ցուցաբերում է շահագրգռվածության հարստությունն ու բարոյահոգեբանական արժանիքները: Փորձ են քիսկանալ թե՛ նշպես է ձևավորվում ազգային արժեքային համակարգը Հայոց պատմության դասերին: Չ՞է, որ հայոց պատմության իմացությունն առավելագույնս հնարավորություն է տալու իրականացնելու մեր իդեալները, ձևավորելու տուպահպանելու հայի կերպարը: Հայոց պատմությունը բովանդակում է դաստիարակչական մի թիսարիներու ժ, հայրենասիրությունն ազգային արժանապատիվ գոյություն: Հայոց պատմության իմացությունը հնարավորություն կտա Հայաստանի Հանրապետության ապագա քաղաքացուն ուսումնառությանը նթացքում ձեռք բերած գիտելիքներն ու ճանաչողական հմտությունները , հայոց քաղաքակրթության դարավոր ավանդույթները , փորձը և անցյալի դասերը լավագույնս ծառայեցնել իզորացման և բարգավաճման ուղին բռնած Հայաստանի անկախ պետությանը, պատկերացում կազմել համաշխարհային պատմության մեջ Հայաստանի և հայ ժողովրդի դրադեցրած տողի ուղերի մասին: Հենց այս պատճառով է, որ կրթության գեները նզլիս ավորի մաստրպետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը:

1 Ա. Գևորգյան,

Ազգային կրթության դերն ու նշանակությունը սովորողների հայեցողականության գործընթացում, Եր., 2002, էջ 65: 2 Ղուկասյան Ա., Հայոց պատմությունը 8-9 դարի ասարաններում: Ուսուցչի ձեռնարկ՝ էջ 5

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

Նախատեսվում է

, որ դպրոցն ավարտող յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է լինի հայրենասեր և պատրաստ
առայել լուսին հայրենիքի պաշտպանության գործին, կարևորի ազգային-

պետական մտածողության և գործելակերպ ու նալը ներսևորի դրան հասնելու ձգտում ու

կամք: Ունենա ազգային ինքնագիտակցություն Կարևորի ազգային հիմնախնդիրներ իր ու ծ

ման գործում իր մասնակցության անհրաժեշտությունը, Ունենա արդարության ,

լավատեսության և պատասխանատվության զգացում,

Գիտակցի ներկան և ապագան կերտելու խնդրում ազգային պատմության դերը,

Գիտակցի իր ժողովրդի նյութական և հոգևոր արժեքները պահպանելու և անհրաժեշտությո

ւնը, Գիտակցի,

որ կյանքում իր համար կարևորագույն արժեքներից են լինելու գիտելիքները,

աշխատանքային հմտությունները,

մասնագիտական ավարտությունը և այլն 3. . . Ուսուցման գործընթացում լուծվում են սո

վորողների կրթական, դաստիարակչական կամ արժեքային և նյութական արգարգացման խն

դիրներ: Դրա համար յուրաքանչյուր դասի դաստիարակչական խնդիրներ իր ու ծ ու մը նախա

տեսում է ոչ թե մեկուսացված կամ առանձին մոտեցում

, այլ գիտելիքների ու կարողությունների , արժեքային որակների, կամքի , բնավորության

, զգացումների, հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապա

կցված մոտեցում 4

: Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ ուսուցիչը որոշակի դաստիարակչական խնդիրներ է լուծո

ւմ՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի թեմայի ու սումնասիրման հիմնական խնդիրները, որոնք ներկայացված են առարկայական ծրագրերում: Նա առանձնացնում է ընդհանուր դաստիարակչական խնդիրները, որոնք առանձին աշակերտների մոտ հաճախակի են դրսևորվում: Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով (անհատական, խմբային, էքսկուրսիա , դասողեկական ժամ , արտադասարանական միջոցառումներ և այլն) առավել արդյունավետ դարձնում աշակերտների արժեքահամակարգային դաստիարակչական խնդիրների լուծումը 5 : Օրինակ՝ խմբային աշխատանքի ժամանակ աշակերտները սովորում են ուշադրությամբ վերաբերվել միմյանց, միասին հաղթահարել դժվարությունները , միասին ձեռք բերել հաջողություններ, լսել հակադիր կարծիքներ, ընդօրինակել միմյանց և այլն: Յուրաքանչյուր ուսուցիչ ձգտում է անթերի դասանց կացնել, սակայն միշտ չէ, որ դա հաջողվում է: Որակյալ դասանց կացնելը այդքան էլ հեշտ չէ, նույնիսկ փորձառու ուսուցիչի համար: Դեպքեր կան միշտ արթնորոններից՝

1. սոցիալական պատվերով պայմանավորված՝ դասերին ներկայացվող պահանջների գիտակցումից նկատարումից,
2. նպատակներից, ինչպես նաև ուսումնադաստիարակչական նպատակները խնդիրների լուծումից, 3. ուսումնական գործընթացի օրինաչափություններից և սկզբունքներից ,
4. դեպի ազգային արժեքներ ուսուցման կողմնորոշումից, 5. սովորողների նազգային և համաշխարհային մշակույթի, մարդկության հոգևոր փորձի նմանությանցնելու՝ պատմության դասերի ուղղվածությունից,
6. դասերի ժամանակ համաշխարհային և ազգային պատմության համամասնության պահպանումից,
7. պատմական փաստերի բազմակողմանի գնահատումից, մինև ույն իրադարձության կամ երևույթի վերաբերյալ գոյություն ունեցող տեսակետների ծանոթանալուց և այնպիսի պայմանների ստեղծումից ,
- որ սովորողներին մոտ ձևավորվի սեփական հիմնավորված կարծիք,
8. սովորողներին մոտ տեղեկատվություն աղբյուրների նկատմամբ քննադատական վերաբերմունքի ձևավորումից,
- դրանց հետևանքն ուրույն աշխատելու և հետևություններ անելու կարողությունների մշակո

ւմից, 9. ստեղծագործական ,զգացմունքայինմթնոլորտիձևավորումից ,որըհենվածէդասիբովանդակությաննուսումնականաշխատանքինկատմամբսովորող ներիհետաքրքրություններիվրահ

:Պատմությանորակյալդասիգլխավորհատկանիշըն,ընդհանրապէս, պատմությանդասավանդմանըներկայացվողգլխավորպահանջըգիտականբարձրմակարդակնէ,

համապատասխանությունըպատմականնմանկավարժականգիտություններիժամանակակիցնվաճումներին,առաջավորփորձին

,ուսումնադաստիրակչականգործընթացիօրինաչափություններին:Մինևույնժամանակ, անհրաժեշտէնկատիունենալ,

որպատմությանդպրոցականդասընթացըչիրնդգրկումպատմությանպատմականգիտությանբոլորնվաճումները:Պատմությաննշանակությունըառաջինհերթինպատակաուղղվածէսովորողներիմարդկությանպատմականուղու,նրասոցիալական ,

հոգևորնբարոյականփորձիվերաբերյալգիտելիքներհաղորդելուն,

պատմականժամանակաշրջանիվերաբերյալորոշակիպատկերացումներձևավորելուն :Ոչմիդէպառումչիկարելիթույլտալպատմությանդպրոցական

3 ,ՂուկասյանՍ,Հայոցպատմությունը 8-9 բրդասարաններում:Ուսուցչիձեռնարկ:էջ 6 4
ԱրմինէՄարգարյան,ԱրմանՄալոյան , Հայոցպատմություն 10-11 բրդասարաններումէջ 39:5 ԲաբանսկիԹու. -
Աշակերտներիդաստիրակությունըկոմպլեքսայինմոտեցում:էջ112

դասընթացիբարդացումնսովորողներիժանրաբեռնումարտածրագրայիննյութերով:Դ

ասիններկայացվողկարևորագույնպահանջնյուրաքանչյուրդասիբնորոշհատկանիշէնւսումնականնպատակիհստակությունը,դաստիրակողնգարգացնողխնդիրներինխիստ

ելիկապընայդխնդիրներինհստակուհետևողականիրագործումը:Ուսումնականծրագրիբովանդակությունը , դասիուսումնականդաստիրակչականնգարգացնողխնդիրները, աշակերտներիտարիքը, նրանցգիտելիաներիմակարդակը,

հմտություններնուկարողություններըհամատեղպայմանավորումեննյութիընտրությունը, դրանումգլխավորիառանձնացումը,

ինչպէսնաևդասիժամանակուսուցչիօգտագործածմեթոդներնուհնարները7

:Հասակակիցներիմբումաշակերտնավելիագատէարտահայտումիրմտքերնուդատողություններ, գործումէանկաշկանդ ,

ինչնէլնպաստումէուսուցմանարդյունավետկազմակերպմանը:Անհատականաշխատ

անքում դաստիարակվում է աշակերտների ինտելեկտուալ պատրաստակամությունը ժվարությունները հաղթահարելու գործում ձևավորում են համառություն ,
ինքնակազմակերպման և ինքնավերահսկման ընդունակություններ:

Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող են քեզրահանգել
, որ արժեքային համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ու շաղրության կենտրոնում: Պատմության ու սուցման գործընթացում, ընդհանրապես դպրոցական պրակտիկայում մեծ առաքելություն է կրողը, որոնք ունենին քննարկելու և քննարկելու, ուսումնադաստիարակչական նպատակը: Դասերի տիպերի դասակարգման շատ տարբերակներ ունենը ընդհանուր բնույթ: Դրանց իմ քում ընկած են իմանական նպատակներ, պատրաստի գիտելիքների յուրացումը, կրկնության միջոցով դրանց ամրապնդումը, գիտելիքների կիրառումը պրակտիկայում, կարողություններ ի հմտություններ ի ձևավորման նպատակով կատարվող վարժությունները, ընթացիկ կամ ընդհանրացնող կրկնությունները, սովորողների ձեռք բերած գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների ստուգումը և այլն 9

: Դիդակտիկական և մեթոդական գրականության մեջ կան տարբեր տիպի դասերի նկարագրություններ և դրանց կառուցվածքի սահմանումներ: Այդ տիպի դասերից են ներածական դասը, խառը կամ համակցված դասը, նոր գիտելիքների ուսումնասիրման դասը, զրույց-դասը, գիտելիքների ստուգման և գնահատման դասը,

Բաբանսկի Յու. - Աշակերտների դաստիարակությունը կոմպլեքսային մոտեցում է: 112 7
3 Արմինե Սարգսյան, Արման Մալոյան , Հայոց պատմություն 10-11 դրդասարաններում: էջ 40 8
3 Արմինե Սարգսյան, Արման Մալոյան , Հայոց պատմություն 10-11 դրդասարաններում: էջ 44

կրկնության - հանրագումարային դասերը կինո-դասերը, էքսկուրսիոն դասը, սովորողների ճեֆերատների պաշտպանության դասը, սեմինարների դասը, ստուգարքի դասը: Թվարկվածներից առավել գործածականը և արդյունավետը, մեր համոզմամբ, խառը /համակցված/ դասն է , որին ստորև կանրադառնանք փոքր-ինչ հանգամանորեն: Դասի այս տիպն այս պես է կոչվում այն պատճառով, որն ընդգրկում է ուսուցման գործընթացի շատ կողմեր՝ նոր գիտելիքների հաղորդումը մյուս դասում, ամրապնդում , ընդհանրացում , ստուգում և գնահատում: Դասի այս տիպը ամենատարածվածն է, մանավանդ ցածր դասարաններում , որտեղ սովորողների ու շաղրությունն անկայուն է , նրանք չեն կարողանում երկար ժամանակ զբաղվել միևնույն բնույթի աշխատանքով , կարիք են զգում մաշխատանքի բովանդակության,

վարքի ու քարոզչության, հասկանալի դարձնել թե ինչպես են ապրելու աշխատելու մեր նախնիները , ինչպես են ընտանիք կազմել, սնվել ու հագնվել: Այս գիտելիքները սովորողներին կմոտեցնեն մեր ազգային արմատներին ու կունքներին: 6.

Բացահայտել պատմամշակույթային գործիչների՝ պատմություն կերտողների կյանքն ու գործը: Հասկանալի դարձնել, որ պատմական այդ գործիչների միջոցով են իրականացվում ազգային-հասարակական ձգտումներն ու իդեալները: 7.

Բացահայտել պատմական ճշմարտությունը, նշել, որ այն ծնվում է տարբեր սկզբնաղբյուրների համադրումից: 8. Դաստիարակել խորը հայրենասիրություն , ձևավորել հայրենիքի, ազգային պետության ու ժողովրդի նկատմամբ ազգային արժանապատվություն ու հպարտություն , անմնացորդ սիրո ու հարգանքի խոր գացում: Ներարկել այն գաղափարը, որ հայրենիքն ու հայրենասերական ծառայելը պատվի գործ է 11:

9. Ճանաչել դարձնել Հայաստան աշխարհն ու հայրենիքն օրրանը, բնապատմական և պատմամշակույթային այն միջավայրը, որ տեղապրելու իր պատմական ուղին է անցել հայ ժողովուրդը:

10. Հասնել այն բանին, որ իր ժողովրդի հարուստ պատմական փորձով զինված Հայաստանի վաղվ աքաղաքացին գիտակցի իր անմիջական մասնակցության անհրաժեշտությունը ազգային հիմնախնդիրներին լուծման, անկախ պետականության կերտման , հայրենիքի բարգավաճման և վերածնության գործին:

11. Նպաստել մարդասիրություն և սոցիալական արդարության ոգով ստորված ժամանակակից ազատ ու գիտակից անհատի և քաղաքացու ձևավորմանը:

12. Ձևավորել սեփական գործունեությունը հանդուրժողականության և մարդու իրավունքների ինչպես և անհամարող կային բարոյական սկզբունքներին համապատասխան կառուցելու պահանջ մունք ու կարողություն:

13. Ձևավորել գիտակից վերաբերմունք համարող կային գլոբալ հիմնախնդիրների, բնական աղետների, մարդկության ճակատագրի և ազգային կատմամբ:

14. Չարգացնել սովորողների ճանաչողական, տրամաբանական, ստորձագործական մտածողությունը հաղորդակցական, համագործակցային և ինքնուրույն գործունեության կարողություններն ու հմտությունները. իրա նել սովորողների ճանաչողական կտրվելությունը, մտածողության ինքնուրույնությունը, սեփական գիտելիքներն ինքնուրույն լրացնելու և հարստացնելու կարողությունները: Սովորեցնել տեղեկատվության աղբյուրներին

11 Դուկասյան Ա. Հայրց պատմությունը 8-9 դդ դասարաններում: Ուսուցչի ձեռնարկ: էջ 12

օգտվելու ժամանակակից տեղեկատվական հեղեղի մեջ կողմնորոշվելու,
անհրաժեշտ տեղեկությունը ճիշտ ընտրելու, մշակելու, վերաձևակերպելու,
այսինքն՝ գիտելիք կառուցելու կարողություններ: Ձևավորել պատմական հեղափոխությունները, երևույթները համեմատելու,

վերլուծելու, գնահատելու, վերացարկելու,
ընդհանրացնելու և կանխատեսումներ կատարելու կարողություններ. Ջարգացնելու և սու-
մնառության արդյունքում սովորողների ստացած գիտելիքները և տեսական դրույթները պ-
ատմական կենդանի նյութի վրա կոնկրետացնելու անցյալի, ներկայի հասարակական-
քաղաքական երևույթների վերլուծության ժամանակ կիրառելու կարողություններ և հմտ-
ություններ. Ջարգացնել սովորողների զգայական ընկալման, մտավոր և հուզական ճանա-
չողության բոլոր տեսակներն ու կամային որակները (լսողություն, տեսողություն, կամք, համառություն) և մտավոր գործողությունները (համեմատում, համադրում և այլն 12):

Ելնելով վերը թվարկածի նդիրներից,
դասարանում իրականացրել է միջարքաշխատանքներ որի շնորհիվ ավելի հետաքրքիր և ընկալելի
ձևով ներկայացվել է դասը: Ստորև ներկայացնում է մոդրան ցիցմիքանի սը:

Աշխատանքը կատարվել է հետևյալ կերպ.

Բաժանվեց դասարանը երկու խմբի՝ կյուրաքանչյուր խմբին տրվեց 10
բույե ժամանակ լրացնելու հետևյալ նախադասությունները՝ ըստ օրինակի: Օրինակ՝

Տիգրան- արքա

Արաքս- գետ

Խումբ 1՝

Արտավազդ_

Էջմիածին_

Արագած_

Արա_

Նոյ_

Սևան_

Խումբ 2՝

Փոքր Մհեր

Քուռկիկ Ջալալի

Վարդան Մամիկոնյան

Սարգարապատ

Խորվիրապ

Տրդատ

Արդյունքը հետևյալն է՝

ԽՈՒՄԲ 1

Արտավազդ- թագավոր

Էջմիածին- եկեղեցի

Արագած- լեռ

Արա- արքա

Նոյ- նահապետ

Սևան- լիճ

ԽՈՒՄԲ 2

Փոքր Մհեր- էպոս

Քուռկիկ Ջալալի- ձի

Վարդան Մամիկոնյան

Սարգարապատ- հուշահամալիր

Խորվիրապ- եկեղեցի

Տրդատ- թագավոր

Աշխատանքի ավարտից հետո լրացրեցին բացթողնված մասերը,

տվեցին հնահասկանալի մնացած հարցերի պատասխանը:

Ապաստորադարձանք կերպարների ցուրաքանչյուրին,

ներկայացրեցին երեխաները նրանց մասին տեղեկություններ, որոնք լրացվեցին իմ կողմից,

և առանձնակի շեշտով ցնրանց կողմից կատարված սխրանքներն ու հերոսությունները:

Հաջորդաշխատանքը,

որի րականցվել է դասարանում,

դաժողովրդական սացվածքների և առաժներին կնություններ:

Գրատախտակին գծեցի հետևյալ աղյուսակը՝

Վերականգնել <> առաժները

Առաժի սկիզբը

Շատ կարդաս

Լավանես՝ քեզ կանես սովորի քեզ համար

Աղքատը հացի կարոտ է

Արատի շի համար

Առաժի շարունակությունը

քիչն էլ կկորցնի

վատանես՝ քեզ կանես

հարուստը՝ ամենբանի

Մոտենալով գրատախտակին՝ աշակերտները գրեցին ամբողջական առաձևերը.

Շատկարդասշատրանկիմանա

Լավանես՝ քեզկանես, վատանես՝ քեզկանես

Աղբատրիացիկարոտե, հարուստը՝ ամենբանիբ

Արատրիշիհամար, սովորիրքեզհամար

Շատիհետևիցընկնողը քիչնելկորցնի

Դասարանում, գրատախտակին զօժեցի հետևյալ աղյուսակը, որի միջոցով աշակերտները պետք է ներկայացնեին Սասունցի Դավիթեպոսի հերոսներից մի քանիսին.

Հերոսներ	Նկարագրություն	Կատարած քայլերը
Սանասար		
Սասունցի Դավիթ		
Ձենով Օհան		

Աշակերտներից երեքը կանչվեցին գրատախտակի մոտ՝ լրացնելու աղյուսակը, իսկ մյուսները իրենց տեղերից օգնելու էին դասընկերներին:

Բավականին եռանդուն կերպով սկսեցին նկարագրել կերպարներին, որոնց մասին ստացել էին տեղեկություն գրքից և ինձանից՝ ներկայացրած սպաստառների կրանավոր հաղորդման միջոցով: Աղյուսակը ավարտին ստացավ հետևյալ տեսքը՝

Հերոսներ	Նկարագրություն	Կատարած քայլերը
Սանասար	Ուժեղ, բարեսիրտ, անվախ	Կովեցվի շապիհետ
Սասունցի Դավիթ	Դրական՝ քաջ, ակտիվ, ուժեղ, Բացասական՝ միամիտ, շուտբռնկվող	Կովեցու հաղթեց Մարա Մելիքին
Ձենով Օհան	Քաջ, զգուշավոր, իրիսրատներով օգնում էր Սասնահերոսներին	Դժվարին պահերին օգնության էր հասնում Դավիթին

Աղյուսակը լրացնելուց հետո անդրադարձանք մյուս հերոսներին քանավոր,
առանձին յուրաքանչյուր ընկարագրեց Մսրա Մելիքին,
անցկացրեցին քիամեմատականներ:

Ապա թեմայի ցշեղվելով անդրադարձանք հայրենասիրության թեմային,
Մասնահերոսներին կերպարների միջոցով պատկերացում կազմեցին քի հայրենասիրությ
ան, կորզվիսավորն է ազատասիրության մասին:

Նմանատիպ աշխատանքների շնորհիվ դասարանում լուծվում են կրթության վերաբերյալ
միջաբքի արցեր, որոնցից են նյութի ավելի մատչելի և պատկերավոր մատուցումը,
երեխայի կողմից սովորյալ թեմայի ավելի դյուրին ընկալումը,
գիտելիքների մեծ պաշարի կուտակում կորկար կորագույններից մեկն է՝ հայրենասիրակ
անոգուամրացում,
հայրենիքին և րահերոսներին մասին իրական տեղեկությունների յուրացում,
մշակութային արժեքների հետ ծանոթացում կորանք գնահատելու և արժևորելու մեծ կարո
ղություն:

Եզրակացություն

Հետագոտականաշխատանքը շոշափում է միայն պիսիթեմա
, որը անկասկած շատ մեծ նշանակություն ունի Հայաստանի նկայ ժողովրդի համար: Խոսքը
վերաբերվում է ազգային արժեքային համակարգի ձևավորման:

Արժեքային համակարգի ձևավորման գործում բացառիկ է բարոյական դաստիարակությ
անդերը: Կրտսեր տարիքում բարոյական զարգացման հիմքը երեխաների մեջ հումանիստ
ական հարաբերությունների փոխհարաբերությունների ձևավորումն է: Կրտսեր դպրոց
ականներին մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը տեղի է ունենում բոլոր առարկաներ
ի դասավանդման ընթացքում,

առավելապես՝ Մայրենիի: Մայրենիի տարրական դասընթացի խնդիրը կրտսեր դպրոցա
կաններին է զվամ տա ծողության նստրամաբանության, մտածելակերպի,
ուսումնառության նկամագործակցային տարրական կարողությունների,

համակեցության պարզունակությունների ձևավորումն է,

ազգային նկամամարդկային արժեքների ձեռքբերում: Սեփական գիտելիքների հարստաց
ումը,

կարողությունների նկամությունների դրսևորումը նկուլեզաների հետ համագործակցությ
ունը բացառիկ դեր ունեն սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորման ժաման
ակ: Միայն այն դեպքում կարելի է արդյունավետ նպատակապալացի կավարել սովորողնե
րի զարգացումը,

երբ տարվող աշխատանքները կառուցված են նրանց տարիքային առանձնահատկություն
ների հիմնարկության նդրանց հաշվառման հիման վրա:

Արժեհամակարգի ձևավորման նրա հարաբերական կայունության ապահովման համա
րհանրակրթության բնագավառում կարևոր է նաև

պատմություն առարկան: Դպրոցում սովորողները Հայոց պատմության ծրագրի շրջանակ
ներում ծանոթանում են հազարամյակների կենսագրություն ունեցող հայկական քաղաքա
կրթությանը, նրա առաջացման ու զարգացման օրինաչափություններին,

ձեռքբերումներին, ստեղծած արժեքներին նկամամարդկային նվաճումներին,

ինչպես նաև՝ այդ ճանապարհի նկայ ժողովրդի դժվարությունների նուկորուստներին: Հայ
ոց պատմություն առարկայի ուսումնասիրման շնորհիվ ձևավորվում է ազգային դիմագիծ,
պետական ամենտաճելակերպ ունեցող,

հայժողովրդի հայոց պետականության դերը համաշխարհային պատմության համատեքստում պատկերացնող,

հայոց ազգային համամարդկային արժեք համակարգը կրող պատասխանատու անձուքա դաքացի: Այդիսկ պատճառով արժեքյին համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դարոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ու շաղրության կենտրոնում: Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է իմանա, որ որպես հայ՝ ո՞րն է իր անելիքն այստեղ՝ հայրենիքում: Ազգային գաղափարախոսությունն պետք է հուշի սեփական պատմական առաքելությունը, որտեղ ամենակարևորը հայրենիքը սիրելն է իրական սիրով: Հենց այս պատճառով է, որ կրթության հենքը նգլխավորի մաստրապետք է դառնա արժեք համակարգի ձևավորումը, իսկ երբ վերանում են արժեքներ ի ձևավորման

ազգային և համամարդկային ընդհանրական չափանիշները,

և վարքի կարգավորիչ են դառնում իրավիճակնու պահին պատակահարմարություն, արժեք համակարգի գոյությունը կամ քացակայությունը դառնում է ազգային-

հասարակական կարևորության խնդիր,

որովհետև արժեք համակարգը պետք է ձևավորվի ազգային հոգևոր-

բարոյական ընդհանրականության հիմքի վրա:

Գրականության ցանկ

1. Ղուկասյան Ա, Հայոց պատմությունը 8-9 դարերում: Ուսուցչի ձեռնարկ
2. Ա. Գևորգյան,
Ազգային կրթության դերն ու նշանակությունը սովորողների հայեցողականության
գործընթացում, Եր., 2002,:
3. Բաբանսկի Յու. - Աշակերտների դաստիարակությունը կոմպլեքսային մոտեցում:
4. Արմինե Սարգսյան, Արման Մալոյան , Հայոց պատմություն 10-11
դարերում:
5. Մուրրիիկ Ա. Վ. - Դպրոցականի անձը նրա դաստիարակությունը կոլեկտիվում -
Երևան 1986
6. Ю. К., Оптимизация уч.- воспитат. процесса. метод. основы, М. ,1982, Ушинский К. Д.,
Педагогика, М., 2019,